

Lucie Sára Závodná
Život hraje blues

Ukázka z knihy

Olomouc 2015

Děti už dávno nebyly malé – Bóže bylo jedenáct, Karlíkovi už čtrnáct let - ale na Pavla si zvykly rychle. Získal si je svou upřímností a otevřeností. Věnoval jim víc času, než kdy udělal jejich vlastní otec. Zbožňovaly jeho hlas, když si ráno prozpěvoval v koupelně. Tajně po něm pokukovaly, když si prozpěvoval u šicího stroje.

Anežka svého muže respektovala a bez řečí se mu podvolovala, kdykoliv se k ní večer v peřinách přitulil. Poslední Anežčino dítě a zároveň první dítě Pavla přišlo na svět čtyři roky po svatbě ve chvíli, kdy manželé přestali věřit, že se jim ještě kdy nějaké dítě narodí.

Marta Dvorská se narodila v parném červnu roku 1924. 1924 byl rokem, který začínal podle kalendáře v úterý. Snad to bylo důvodem, že to byl rok nevyvážený a utahaně pomalý.

Ten rok se narodil také Vlastimil Hála, trumpetista a hudební skladatel, který Martě zasáhl později do života ještě několikrát.

Marta vyrůstala pod přísným dohledem své starší sestry Bóži, která svou o celých patnáct let mladší sestru vychovávala jako své vlastní dítě. Karlíkovi bylo tou dobou už osmnáct. Běhal za holkama bůhvíkam a doma se příliš neohřál. Vyučil se řemeslu cukrářskému. V té době už pomáhal ve výrobě cukrovinek v Ostravě.

Kdo však měl Martu nejradši, byl její táta. Bral ji s sebou, kamkoliv se pohnul. Od malička sedávala v dílně na dřevěné bedýnce poblíž jeho šicího stroje. Pomáhala mu se zákazníci a starala se o jeho dobrou náladu. Často si spolu zpívali, když ve staříčkém rozhlase značky Philips, umístěném vysoko na skříni, hráli nějakou pěknou písničku. Marta znala nazpaměť všechny moderní kousky. Když se chtěl Pavel před některým zákazníkem blýsknout, nechal Martu zazpívat kousek operety...

„Na Belvedéru, tam v ranním šeru, lavička v loubí ukrytá...“

Zákazníci tleskali a rádi se do jeho dílny opět vraceli s plnými peněženkami. Marta vždycky dostala nějaký ten cukrový špalek nebo jinou cukrovinku, kterých jinak doma příliš nebývalo.

- Poslouchej mě, Martičko, říkávala jí maminka, zpíváš krásně, to ano... Dobře si zapamatuj, co ti teď řeknu. Je to jen pozlátko, zlatá klec. Není tam nic opravdového. Zpívej dál, dělej to, protože z toho máš radost, ale vyuč se řemeslu. To jediné má smysl. Život ti vždycky bude hrát blues, ať zpíváš, co zpíváš....

Malé děvčátko tomu příliš nerozumělo, ale co na tom sešlo. Holčička prospívala a rostla jako z vody k úžasu všech.

Když napadl sníh, roznášela Marta s tatínkem ušité šaty a obleky zákazníkům. Po zamrzlé ulici se spolu klouzali a hlasitě se smáli všem ostatním, když s nadávkami padali na ledě. Nejvíce práce bylo před Vánoce. Na ulici spolu nahlíželi do rozsvícených oken, kde se leskly vánoční stromečky s ozdobami a světýlky svíček. Z domů voněly čerstvě upečené vánočky.

Děti bylo v Kateřinkách vždycky dostatek. V každé domácnosti byly alespoň tři děti. Marta měla hned několik kamarádek přímo v ulici, kde bydleli. Naproti v domě bydlela stejně stará německá holčička – Carla Kaufman.

S Carlou byla Marta velká kamarádka. Chodily se navštěvovat, hrály si na zahradě a v průjezdu domu. Večer, když už se smrákalo, mávaly na sebe obě holčičky z okna svých domů, aby si daly dobrou noc. Vůbec jim nevadilo, že mluví každá svým jazykem. Marta pochytila některá slova od Carly a Carla zase od Marty.

- Guten Tag, zdravily obě holky hezkou němčinou sousedy v domě u Carly.
- Dobrý den, zase u Marty v domě.

Carlina maminka chodila uklízet do firmy Novotný a syn, která sídlila na kraji Kateřinek. Občas brala Carlu s Martou s sebou. Holky úklid moc nebavil, zato měly lepší zábavu. Nahlížely do odpadkových košů pod stoly a hádaly, proč tu nebo onu věc někdo vyhodil.

- Podívej, co jsem našla! ukazovala Carla svůj poklad Martě. Prsty měla celé modré od inkoustu.
- Ukaž mi to pořádně. To je naprosto úžasné! rozplývala se Marta nad rozbitým perem a pokračovala: Pan Novotný dal kvůli tomuto peru výpověď svému generálnímu sekretáři. Nosil totiž pero vždycky v pravé náprsní kapse a včera, když zarputile hledal dokumenty k prodeji posledního vagónu zboží, se otlěl kapsou o stůl. Pero se zakřivilo a na kapse mu udělalo obrovskou skvrnu.
- Na tom přece nic není! Za to by ho nevyhodil... pochybovala Carlička.
- Kdybys mě nechala domluvit, ty hloupá, tak bych ti to řekla. Rozčilovala se Marta.
- Už mlčím, tak honem, pokračuj přece! Jak to bylo dál?
- Pan sekretář si té skvrny ale nevšiml, a když našel všechna ta lejstra, odkráčel do kanceláře k panu Novotnému. Ten měl u sebe ale návštěvu z radnice. Návštěva to byla vážená, zrovna spolu rokovali o velmi důležitých věcech, kterým samo sebou nemůžeš rozumět... A když se ve vchodě objevil náš milý pan sekretář, pana Novotného jeho zašpiněná košile tak pobouřila, že ho hned na místě vyhodil.
- To je ale smutný příběh. Já si spíš myslím, že to bylo jinak... Oponovala Carla.
- Dobře, tak jak tedy?

- Pan Novotný má celou sadu takových per, jako vidíš tady tohle. Tu sadu dostal od své manželky k padesátinám a moc si jí váží. Schovává si ji v trezoru támhle za tím obrazem. Ukázala na obraz zakladatele firmy Novotný a syn. Tohle pero však bylo u podpisu smlouvy, která se ukázala být pro firmu velmi nevýhodná. Proto se pan Novotný včera rozhodl, že už s ním nikdy žádnou smlouvu podepisovat nebude a vyhodil ho do koše.

Všechny malé holky mají bujnou fantazii, a tak i Marta s Carličkou trávily dlouhé chvíle vyprávěním příběhů. V temných a zhasnutých zákoutích firmy bylo vždy něco nového, k čemu se příběh mohl navázat. Bloudily tak dlouho po tmavých chodbách, až už máma zavolala:

- Kinder, wo sind Sie? Nach Hause!¹

Z Kateřinek bylo jen kousek na německé hranice. S partou dětí prožívala Marta úžasné dobrodružství pokaždé, když chodily na průzkumné výpravy. Některé české děti už uměly německy pár slov, protože se u nich doma německy mluvilo. Svou dětskou němčinu používaly k obelstění celníků.

- Tam bydlí Tante, říkaly jim a běžely rychle dál, než se celníci stačili zeptat, jak se Tante jmenuje.

Chtělo to mnoho dětské odvahy. Slezké Německo byla cizí a tajemná země.

Doma Marta usínala unavená a spokojená pod modelem krejčovské panny. Z té měla jako malá takový strach! Teď už byla velká a panna pro ni představovala teplo domova. Tam,

1 Děti, kde jste? Domů!

kde byla máma a kde byl táta, kteří ji milovali víc než vlastní život. Tak Marta rostla den za dnem. A každý den se naučila kousek nové písničky, kterou v rozhlase hráli. Měla výbornou paměť.

Když bylo Martě šest let, dali ji do obecné školy. Psal se rok 1930 a podzim přišel velmi brzy. Carlička začala chodit do vedlejší německé školy, a tak se holky potkávaly až odpoledne, když si porovnávaly, co ve svých školách ten den dělaly. Ve škole Martu nejvíce bavil zpěv. Milovala také čtení, psaní a cvičení v řeči. Nejhůře si vedla v počtech o tvarech měřičských. Ale z toho si nic nedělala. Obecná škola měla pět ročníků a než se děti naděly, přecházely do školy měšťanské.

Zatímco Marta dokončovala obecnou školu, v Norimberku se podepisovaly první protižidovské zákony. V polovině září 1935 přijal německý Říšský sněm dva ústavní zákony, které se staly základnou pro pozdější „legální“ vyloučení Židů z německé společnosti. Zákon na ochranu německé krve a německé cti zakazoval uzavírat sňatky mezi Židy a Němci a zapovídal také jejich mimomanželský styk. Židovským domácnostem bylo zakázáno zaměstnávat německé služebné ve věku do pětácti let či vztyčovat německou vlajku. Druhý zákon, Zákon o říšském občanství, stanovil, že občanem Říše může být pouze Němec nebo člověk s „příbuznou krví“.

Bývalá Masarykova měšťanská škola vyučovala žáky ve třech ročnících jen německy. Na měšťance, jak se tehdy těmto školám říkalo, se Marta učila náboženství, dějepis, zeměpis a přírodopis, ale také přírodopis nebo měřičtví s rýsováním. Škola byla smíšená. Do třídy tedy s Martou chodili i němečtí spolužáci. Mnohé z nich Marta znala ze sousedství. S některými si jako malá hrála u tatínka v krámě.

